

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

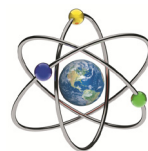

№7(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 434 sahifa,
25-iyul, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Imkoniyati cheklangan talabalarda jismoniy sifatlarni sport mashg'ulotlari yordamida rivojlantirishning afzalliklari	8
Davronov Rustam Iloxovich	
Использование фонетических игр и современных технологий в обучении русскому языку в общеобразовательных школах Узбекистана	15
Абумалик Муталлиевич Дедаханов	
Maktablarda chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikni isloh qilish muammo va yechimlar	20
Qudratov O'ktam G'ofurovich	
The Role of Motivation in Learning English	25
Kamoldinova Mushtariybonu Azizbek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'lim muhitini boshqarishning ijtimoiy-pedagogik asoslari	30
Axrarova Gulrux Gulamkadirovna	
Bo'lajak logopedlarda metakognitiv-dagnostik kompetentlikni rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	37
Suvankulova Shaxnoza Karimkulovna	
Ingliz tili darslarida individual va pragmatik yondashuvni amalga oshirish texnologiyalari	43
Yuldasheva Dilnoza Bobojonovna	
Talabalarining texnologik fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning tarkibiy komponentlari	48
Kushbakova Barno Batirkulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni joriy etishda ijtimoiy hamkorlik va jamoatchilik fikrini shakllantirish	54
Arslanova Madinaxon Mansurovna	
O'quvchi-yoshlarga axloqiy ta'lim-tarbiya berishda qoraqalpoq dostonlarining ahamiyati	59
Esemuratova Turganbike Aytmuratovna	
Talaba markazli yondashuv asosida ingliz tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	63
Narzullayeva Firuza Olimovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 5-6 yoshdagi bolalarni kasbga yo'naltirish bo'yicha metodik xizmatni takomillashtirish	67
Rizayeva Munisxon Maxkamovna	
Generativ sun'iy intellekt vositalarining ta'lim jarayonidagi pedagogik imkoniyatlari	71
Shodiyev Azizbek Olim o'g'li	
Shaxs kamolotida psixologik salomatlikning ahamiyati va asosiy ko'rsatkichlari	76
Xolova Yulduz Erkinovna	
Zamonaviy ta'lim paradigmasida fizika fanini o'qitish: virtual va to'ldirilgan borliq hamda sun'iy intellekt texnologiyalarining integrativ metodikasi	83
Zuhriddinov Farrux Faxriddin o'g'li	
Event ta'lim texnologiyasi vositasida talabalarining o'qish samaradorligini oshirish	87
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Bo'tayeva Saodat Xudoyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining intellektual faolligini rivojlantirishga ta'sir etuvchi individual-psixologik omillar	90
Djurakulova Munira Suyunovna	
Ingliz tilini o'qitishda interaktiv metodlarni takomillashtirish modeli hamda ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri	97
Narzullayeva Firuza Olimovna	
Народное творчество как великое сокровище интеллектуального воспитания	102
Матмуратова Гулистан Камалатдиновна	
Raqamli intellekt: o'quvchilarda mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirish – davr talabi	108
Nishonova Muattarxon Alisherovna, Toirova Nafisa Muzaffar qizi	
Umumta'lim fanlaridan dars samaradorligini oshirishda axborot texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirishning ilmiy-metodik asoslari	111
Toshmamatova Munisa Toshmamatovna	

Xorazm viloyatida ekoturizmni rivojlantirish istiqbollari (tumanlar kesimida)	115
<i>Xo'jyozova Dildora Shonazar qizi, Dusanova Sharofat Baltaboyevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ yondashuv asosida innovatsion tafakkur ko'nikmalarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	121
<i>Kadirova Dildora Najadbekovna</i>	
The Integration of Artificial Intelligence in English Language Teaching: Opportunities and Challenges	125
<i>Moxinur Yusupova</i>	
Pragmatik-tizimli portfolio (PTP) texnologiyasi: talabalar reflektiv tafakkurini faoliyat dalillari asosida rivojlantirish.....	131
<i>Abdullayeva Ziroatxon Qurbonovna</i>	
Sog'lig'ida cheklovlari mavjud bolalar jismoniy va psixologik holatini takomillashtirishda yengil atletika mashg'ulotlarining ahamiyati	136
<i>Hikmatova Nigoraxon Hasanboy qizi</i>	
Art badiiy ta'limning rivojida klaster yondashuvi	140
<i>A. S. Umarov</i>	
Simulyatsion o'yin muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy-hissiy kompetentligini shakllantirish imkoniyatlari.....	143
<i>Turg'unova Mohinaxon Akmaljon qizi</i>	
O'smirlarda deviant xulq-atvor shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari (empirik tadqiqot).....	150
<i>Toshpolatova Robiya Akmal qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida milliy mafkurani shakllantirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	154
<i>Ahmadov Olimjon Shodmonovich, Esanova Mehrigul Qurbanazarovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi dizartriyaning yengil shakliga ega 6-7 yoshli bolalardagi nutq kamchiliklarini o'yin texnologiyalari asosida korreksiyalashning samaradorligi.....	159
<i>Baxadirova Zulfizar Azimbayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ va ijtimoiy-hissiy kompetensiyalarni baholashning diagnostik vositalarini tanlash va qo'llash metodikasi.....	163
<i>Abdullayeva Munojot Muxtorovna</i>	
Talabalarni o'quvchilarning tibbiy tashxisiga mos pedagogik yondashuvlardan foydalanishga o'rgatish usullari.....	169
<i>Yuldashova Iroda Dilshodovna</i>	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bolalar uchun ta'lim muassasalarining tashkil etilishi	174
<i>Yusupjanova Shaxnoz Mirzatillayevna</i>	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida raqamli STEAM muhitini joriy etish: o'qituvchilar tayyorgarligi va infratuzilma cheklovlari tahlili.....	178
<i>Abdullayev Doston Sheraliyevich</i>	
Bo'lajak maxsus pedagoglarning faol fuqarolik kompetensiyasining tarkibiy-mezonli modeli va rivojlanganlik darajalari	183
<i>Sultonov Muxammadali Fayzulla o'g'li</i>	
Совершенствование механизмов интеграции стратегического и функционального менеджмента на основе анализа деятельности государственных и международных филиалов вузов	189
<i>A. M. Марупов</i>	
Решение педагогических проблем, возникающих при обучении письму леворуких учащихся начальных классов	194
<i>Эгамбердиева Юлдуз</i>	
Biologiya ta'limida generativ sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va metodik asoslari	198
<i>Parmonova Marjona O'ktam qizi, Baybayeva Muxayyo Xudoyberganovna</i>	
Bolalarda emotsional intellektni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	204
<i>Sherdanova Farangiz Raxmat qizi</i>	
Zamonaviy televideniya suxandon nutqining tabiiyligi va auditoriya bilan ishonchli muloqot	208
<i>Maxanbetova Dilnoza</i>	
10-sinf kimyo darslarida "Spirtlar" bo'limini o'qitishda o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish metodikasi.....	211
<i>Nazarova Yulduz Atamuratovna</i>	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishda ijodiy o'yinlardan foydalanish	215
<i>Yuldasheva Shoxida Botirovna, Kurbanbayeva Moldir Abatbay qiz</i>	
Milliy taraqqiyot g'oyalarida jadid ayollarining o'rni	220
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
Mahalla – oila – ta'lim muassasasi hamkorligi	223
<i>Muxtarov Utkirjon Mutalibjanovich, Abdusamatov Ozodbek</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Mikrobiologiya" modulini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari	227
<i>Reymova Erkinay Atabayevna</i>	
Raqamli ta'lim transformatsiyasi sharoitida professor-o'qituvchilarning kasbiy motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik omillari	232
<i>Abdusamiyev Dilmurod Abdug'ani o'g'li</i>	
Translanguaging as a Pedagogical Resource in Uzbek EFL Classrooms: Insights from a Classroom Observation	238
<i>Aziza Sobirova</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy tasavvurini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	243
<i>Otayeva Salamat Sabirovna</i>	
System-Structure Research of Artificial Intelligence Terms	250
<i>Odilova Fotima</i>	
Oliy ta'lim tashkilotlarida qo'llaniladigan zamonaviy ta'lim metodlarining mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari	259
<i>Berdiyeva Nilufar Axatovna</i>	
Zamonaviy smart texnologiyalar asosida talabalarning texnik fikrlash kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	267
<i>Eshonqulova Madina Nosir qizi</i>	
Модель развития проектно-конструкторской компетентности студентов с использованием автоматизированных цифровых программ	272
<i>Камолова Махлиё Акбар кизи</i>	
Boshlang'ich sinf tabiiy fanlar darslarida sun'iy intellekt vositalari asosida tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantirish metodikasi	277
<i>Savriddinova Mexrinov Ulug'bekovna</i>	
Ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tug'ruqdan keyingi davr ayollarida onalikdan mamnunlik bilan bog'liqligi	282
<i>Kalandarova Madina Baxadirovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari	285
<i>Kamolova Mashhura Otabek qizi</i>	
Terminology and Lexical Problems in Modern Linguistics and AI	289
<i>Odilova Fotima</i>	
Adabiy ta'limda badiiy matnlar orqali o'qish kompetensiyalarini takomillashtirish metodikasi	294
<i>Abdujabborova Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Tajriba-sinov ishlarini tashkil etish, uning bosqichlari va diagnostika metodikalari	298
<i>Boltayeva Go'zal Komilovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy muloqotini rivojlantirishda matn bilan ishlashning assotsiativ tafakkurga asoslangan metodikasi	302
<i>Hamroyeva Xolida Rizoqul qizi</i>	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining kasbiy-metodik kompetentligini baholashning kvalimetrik asoslari	307
<i>Niyozova Shahlo Abdusaitovna</i>	
Oilaviy holat, ma'lumot darajasi va pedagogik stajning ayollar emotsional barqarorligiga ta'sir etuvchi psixologik xususiyatlari	313
<i>Pulatova Dिल्фуза Baxramovna</i>	
"Kommunikativ kompetensiya"ning tarkibiy komponentlari	318
<i>Saidova Sumbuloy Otabayevna</i>	
Kasbiy kompetensiyani shakllantirishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	321
<i>Xamidova Zaynura Ramazonovna</i>	
Wiki texnologiyasi asosida ingliz tili darslarini tashkil etish bosqichlari	324
<i>Yunusova Dildora Hamrakulovna</i>	

Nogiron farzandli turli yoshdagi onalarning psixologik farovonligi bilan depressiya, xavotir va stress o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik.....	328
Kasimova Xulkar Atabayevna	
Talaba-qizlarda sog'lom turmush tarzi qadriyatlarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	332
Esanova Gulchehra Boybo'ri qizi	
Особенности иммунного статуса при аллергодерматозах у жителей ташкентской области.....	338
Саипова Н. С., Абдуллаева Ф. Б.	
Aqliy xaritalar va mnemotexnikani birlashtirib, bolalarning fikrlashini o'stirish.....	343
Egamberdiyeva Xuriyat Egamberdiyevna, Kaxharova Ozoda Abdimo'minovna	
Математическое развитие по STEAM технологиям	349
Садикова Д. Х.	
Adaptive Trust-Aware Multi-Criteria Decision Method for Artificial Intelligence Systems: A Conceptual Framework and Mathematical Model	353
Yuldashev Nodirbek Abdumannob o'g'li	
Kontrsuggestiv, tezaus va interaktsion omillarning bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida pedagogik liderlik kompetensiyalari rivojlanishiga ta'siri.....	360
Jumanov Lochinbek Habibulla o'g'li	
Yapon olimi ayollarining kompetensiyaviy yondashuvini oliy ta'limda qo'llash istiqbollari	365
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna	
Ingliz tilini o'rganishda sun'iy intellektning o'rni	369
Dilnura Rustamovna Xamrayeva	
Neuromuscular Dentistry's Place in Dental Practice	375
Turayev Alimjan	
Utilisation of Mechanotherapy in Dental and Maxillofacial Surgical Practices (Literature Analysis).....	380
Marufova Farangiz Gayratovna	
Axbrot istemoli madaniyatini shakllantirishning psixologik omillari (talabalar misolida).....	387
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Mikromoliyaviy xizmatlarni rivojlantirishning huquqiy asoslarini takomillashtirishda fuqarolik huquqiy munosabatlar.....	393
Madumarov Talantbek Tolibjonovich, Qalandarova Mubinabonu Fayziddin qizi	
Pedagogik ta'limda gamifikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	398
Gulmonova Guli Anvar qizi	
Аксиологический потенциал поэзии Серебряного века в языковом и нравственном развитии учащихся: методический аспект	403
Жабборова Гулчебра Жобировна	
Informatika va axborot texnologiyalarini innovatsion texnologiyalar yordamida o'qitish.....	407
Po'lotova Sevinchoy Arslon qizi	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy-pedagogik qadriyatlarning psixologik tuzilishi va mazmuni... ..	412
Qo'shmuratov Bekzod Abduraimovich	
Gimnastika mashg'ulotlarida estetik tarbiyaning ijrochilik mahoratiga ta'siri: tizimli adabiyot tahlili	418
Sharapov Atabek Gayrat uli	
Masofaviy ta'limning axborot-ta'lim muhitini didaktik loyihalash.....	421
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
Raqamli texnologiyalar sharoitida Shukur Xolmirzayev asarlarini o'rgatish metodikasi.....	428
Xusanova Shoxsanam Nematovna	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SHAROITIDA SHUKUR XOLMIRZAYEV ASARLARINI O'RGATISH METODIKASI

Xusanova Shoxsanam Nematovna

Toshkent Amaliy fanlar universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli texnologiyalar sharoitida O'zbekiston xalq yozuvchisi Shukur Xolmirzayevning badiiy asarlarini o'qitish metodikasini takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning badiiy matnni faqat o'qish va qayta hikoyalash bilan cheklanib qolmasdan, uni mustaqil tahlil qilish, obrazlar tizimini anglash, muallif pozitsiyasini aniqlash, badiiy detallar va psixologik tasvirlarni izohlash, asardagi milliy va umuminsoniy qadriyatlarni zamonaviy hayot bilan bog'lash ko'nikmalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri sifatida asoslangan. Shu nuqtayi nazardan, raqamli texnologiyalardan foydalanish adabiyot darslarining mazmunini boyitish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va ijodiy faolligini oshirish imkonini beradi. Tadqiqotda Shukur Xolmirzayev asarlarini o'rgatishda raqamli matn tahlili, interaktiv taqdimot, elektron konseptual xarita, virtual munozara, raqamli klaster, audiomatn, videotalqin, onlayn test va elektron portfolio kabi metodlardan foydalanish imkoniyatlari asoslab berilgan. Shuningdek, "raqamli – tahliliy – kommunikativ – ijodiy" ketma-ketligiga asoslangan metodik model taklif etilgan. Tadqiqot natijalari mazkur yondashuv o'quvchilarning badiiy matnni chuqur idrok etishi, tanqidiy va ijodiy fikrlashi, axborot bilan ishlash hamda adabiy-estetik kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Shukur Xolmirzayev, adabiyot ta'limi, raqamli texnologiyalar, raqamli pedagogika, badiiy matn, metodika, interaktiv ta'lim, tanqidiy fikrlash, ijodiy fikrlash, adabiy-estetik kompetensiya.

Abstract: This article examines the improvement of methods for teaching the literary works of Shukur Kholmiraev, People's Writer of Uzbekistan, in the context of digital technologies. In contemporary education, one of the key pedagogical objectives is to develop students' ability to go beyond merely reading and retelling literary texts by independently analyzing them, understanding the system of characters, identifying the author's position, interpreting artistic details and psychological portrayals, and relating the national and universal values represented in literary works to contemporary life. From this perspective, the use of digital technologies provides opportunities to enrich the content of literature lessons and enhance students' independent thinking and creative engagement. The study substantiates the potential of digital text analysis, interactive presentations, electronic concept maps, virtual discussions, digital clustering, audio texts, video interpretations, online tests, and electronic portfolios in teaching Shukur Kholmiraev's works. It also proposes a methodological model based on the "digital – analytical – communicative – creative" sequence. The findings indicate that this approach contributes to students' deeper comprehension of literary texts, the development of critical and creative thinking, information-processing skills, and literary-aesthetic competence.

Key words: Shukur Kholmiraev, literature education, digital technologies, digital pedagogy, literary text, teaching methodology, interactive learning, critical thinking, creative thinking, literary-aesthetic competence.

Аннотация: В статье исследуются вопросы совершенствования методики преподавания художественных произведений народного писателя Узбекистана Шукура Холмирзаева в условиях применения цифровых технологий. В современном образовательном процессе одной из важных педагогических задач является формирование у учащихся способности не ограничиваться чтением и пересказом художественного текста, а самостоятельно анализировать его, осмысливать систему образов, определять авторскую позицию, интерпретировать художественные детали и психологические описания, а также соотносить представленные в произведении национальные и общечеловеческие ценности с современной жизнью. С этой точки зрения использование цифровых технологий позволяет обогатить содержание уроков литературы, развивать самостоятельность мышления и творческую активность учащихся. В исследовании обоснованы возможности применения цифрового анализа текста, интерактивных презентаций, электронных концептуальных карт, виртуальных дискуссий, цифровых кластеров, аудиотекстов, видеоинтерпретаций, онлайн-тестирования и электронного портфолио при изучении произведений Шукура Холмирзаева. Предложена также методическая модель, основанная на последовательности “цифровой – аналитический – коммуникативный – творческий”. Результаты исследования показывают, что данный подход способствует углублённому восприятию художественного текста, развитию критического и творческого мышления, навыков работы с информацией, а также литературно-эстетической компетентности учащихся.

Ключевые слова: Шукур Холмирзаев, литературное образование, цифровые технологии, цифровая педагогика, художественный текст, методика, интерактивное обучение, критическое мышление, творческое мышление, литературно-эстетическая компетентность.

KIRISH

Bugungi ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi barcha fanlarni, jumladan, adabiyot ta'limini ham yangi metodik asoslarda tashkil etishni taqozo etmoqda. Raqamli muhit o'quvchining bilimni tayyor shaklda qabul qiluvchi subyekt bo'lib qolmasdan, balki axborotni izlovchi, saralovchi, tahlil qiluvchi va yangi mazmun yaratuvchi faol ishtirokchiga aylanishi uchun sharoit yaratadi. Shu sababli adabiyot darslarida an'anaviy “o'qish – tushuntirish – savol-javob – baholash” ketma-ketligi bilan bir qatorda, interaktiv va raqamli metodlardan foydalanish zarurati ham ortib bormoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Shukur Xolmirzayev o'zbek nasrining yirik namoyandalaridan biri bo'lib, uning ijodida inson va tabiat munosabati, milliy xarakter, ma'naviy-axloqiy qadriyatlar, qishloq hayoti, inson ruhiyati va ijtimoiy muammolar o'ziga xos badiiy talqinda aks etadi. Zamonaviy tadqiqotlarda ham yozuvchining hikoya, qissa va romanlarida inson ruhiyati, milliy kolorit, tabiat tasviri hamda obraz yaratish mahorati alohida ta'kidlangan. Adib ijodining o'ziga xosligi shundaki, uning asarlarini o'qish jarayonida o'quvchi faqat voqealar rivojini o'zlashtirib qolmaydi, balki qahramonning ichki dunyosi, muallifning badiiy pozitsiyasi, tabiat tasvirining funksiyasi, dialog va monologlarning mazmuni, badiiy detal hamda milliy kolorit kabi ko'plab unsurlarni anglashga intiladi. Shuning uchun Xolmirzayev asarlarini o'qitishda matnni ko'p qatlamli tahlil qilish imkonini beruvchi metodik yondashuv talab etiladi.

G.N. Tavalдиеva yozuvchi hikoyalaridagi tabiat va inson munosabatini tahlil qilib, “inson va tabiat munosabati Sh. Xolmirzayev hikoyalarining yetakchi leytmotiviga aylanib qoldi”, degan xulosaga keladi hamda uning tasvirchilik uslubidagi “sovuq, shafqatsiz go'zallik” obrazlilikini alohida ta'kidlaydi. S.X. Ubaydullayeva o'z tadqiqotida yozuvchi hikoyalaridagi ramziylik masalasiga to'xtalib, Xolmirzayev asarlarida “umuminsoniylik, Vatanga va millatga bo'lgan sof muhabbat ramziy obrazlar orqali yoritilgan”ligini, shuningdek, adibning “zamonaviy o'zbek adabiyotida yangi uslub va yondashuvlarni kiritishga asos bo'lgan” ijodkor ekanligini asoslaydi.

Alohida ahamiyatga molik manba – S.M. Mamayusupovanning aynan Jizzax davlat pedagogika universiteti huzuridagi ilmiy kengashda himoya qilingan “Shukur Xolmirzayev hikoyalarida folklorizmning o'rni” mavzusidagi PhD dissertatsiyasidir. Muallif yozuvchining “Saylanma” to'plamidagi saksondan ziyod hikoyasini tahlil qilib, folklor unsurlarining oddiy, murakkab va ijtimoiy-etnografik tiplarda badiiy matnga singdirilish mahoratini, shuningdek, ular orqali milliy kolorit va Surxon xarakterining yaratilishini ilmiy asoslagan.

Ushbu tadqiqot Xolmirzayev poetikasining chuqur qatlamlarini, xususan, xalq og'zaki ijodi bilan bog'liqligini ochib berishi bilan qimmatlidir va uni o'rgatish metodikasida ham hisobga olinishi zarur bo'lgan muhim badiiy-uslubiy jihatni ko'rsatadi.

D. Abdug'aniyeva vizual va audio resurslarning badiiy asarni qabul qilishdagi psixologik rolini asoslab, “dars jarayonida qo'llaniladigan zamonaviy interaktiv metodlar bo'yicha amaliy tavsiyalar” taqdim etadi. Q. Husanboyeva va R. Niyozmetovanning “Adabiyot o'qitish metodikasi” o'quv qo'llanmasida esa adabiyot darslarini tashkil etishning umumiy metodik asoslari, jumladan, matn tahlili bosqichlari tizimlashtirilgan. Biroq

unda raqamli vositalarga alohida e'tibor qaratilmagan bo'lib, bu holat qo'llanmaning nashr davri va asosan an'anaviy metodikaga yo'naltirilganligi bilan izohlanadi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, Xolmirzayev ijodi bo'yicha adabiyotshunoslik tadqiqotlarida (Tavaldieva, Ubaydulayeva, Mamayusupova) yozuvchining badiiy-uslubiy o'ziga xosligi – tabiat tasviri, ramziylik va folklorizm kabi jihatlar chuqur ochib berilgan bo'lsa-da, ushbu bilimlarni qanday metodik vositalar orqali, xususan, raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchiga yetkazish masalasi yetarli darajada o'rganilmagan. Aynan shu ilmiy-metodik bo'shliq – adabiyotshunoslik bilimlarini zamonaviy raqamli metodika bilan bog'lash – ushbu tadqiqotning ilmiy yangiligini belgilaydi. Masalan, Mamayusupova aniqlagan folklor unsurlarini interaktiv audio-vizual materiallar orqali namoyish etish yoki Tavaldieva ta'kidlagan tabiat tasvirlarini multimedia vositalari bilan boyitish hozirgacha metodik jihatdan yetarli darajada ishlab chiqilmagan aniq yo'nalishlar sifatida namoyon bo'ladi.

Adabiyotshunoslikka oid tadqiqotlarda Shukur Xolmirzayev ijodining turli jihatlari – hikoyachilik mahorati, bola obrazi, qishloq hayoti tasviri, janr ko'lemi, badiiy tasvir va psixologizm masalalari o'rganilgan. Biroq mazkur asarlarni raqamli ta'lim muhitida o'rgatishning yaxlit metodik modelini ishlab chiqish masalasi alohida metodik tadqiqotni talab etadi. Shundan kelib chiqib, tadqiqotning asosiy muammosi quyidagicha belgilanadi: raqamli texnologiyalarning imkoniyatlaridan foydalanish orqali Shukur Xolmirzayev asarlarini o'rganish jarayonida o'quvchilarning badiiy matnni chuqur tahlil qilish, mustaqil fikrlash va ijodiy talqin qilish kompetensiyalarini qanday rivojlantirish mumkin?

Tadqiqotning maqsadi raqamli texnologiyalardan foydalanish asosida Shukur Xolmirzayev asarlarini o'rgatishning samarali metodik modelini ishlab chiqish hamda uning o'quvchilarning adabiy-estetik, tahliliy va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi imkoniyatlarini asoslashdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda pedagogik kuzatish, ilmiy-metodik manbalarni o'rganish va tahlil qilish, qiyosiy tahlil, pedagogik modellashtirish, tizimli va kompetensiyaviy yondashuvlar hamda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanildi.

Tadqiqot metodikasining asosiy tamoyili raqamli vositalarni alohida maqsad sifatida emas, balki belgilangan pedagogik maqsadga erishish, o'quvchilarning badiiy matnni anglash va tahlil qilish faoliyatini takomillashtirish vositasi sifatida qo'llashdan iborat.

Shukur Xolmirzayev asarlarini o'rgatishda quyidagi metodik ketma-ketlik taklif etiladi:

Raqamli faollashtirish → matnni anglash → tahlil → muhokama → talqin → ijodiy mahsulot → refleksiya.

Mazkur ketma-ketlikni to'rtta yirik metodik bosqich asosida tashkil etish mumkin.

1. Raqamli-motivatsion bosqich

Darsning boshlang'ich bosqichida o'quvchilarga o'rganilayotgan asar yoki yozuvchi ijodi bilan bog'liq vizual, audio yoxud qisqa videomateriallar taqdim etiladi. Ushbu bosqichning asosiy maqsadi o'quvchilarning mavzuga qiziqishini faollashtirish, asarni o'rganishga nisbatan ichki motivatsiyani shakllantirish hamda ularda "Men bu asarni nima uchun o'rganishim kerak?" degan savolga mazmunli javob hosil qilishdan iborat. Raqamli materiallar o'quvchining mavjud bilim va tasavvurlarini faollashtirib, badiiy matnni keyingi bosqichlarda chuqurroq anglash uchun zarur pedagogik zamin yaratadi.

2. Raqamli-tahliliy bosqich

Mazkur bosqichda badiiy matn raqamli vositalar yordamida mazmuniy qismlarga ajratilib, tizimli tahlil qilinadi. Masalan, o'quvchilarga "Obraz – muammo – dalil – muallif pozitsiyasi – xulosa" modeli asosida elektron jadval yoki konseptual xarita tuzish topshiriladi. O'quvchi asardan tegishli dalillarni topadi, qahramon xarakterini aniqlaydi, badiiy detal va tasvir vositalarini sharhlaydi hamda o'z fikrini matndan olingan dalillar bilan asoslaydi.

Bunday yondashuv oddiy qayta hikoyalashdan farqli ravishda, o'quvchida dalillarga asoslangan adabiy tahlil ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, raqamli vositalar obrazlar o'rtasidagi munosabatlar, asardagi muammolar, voqealar rivoji va muallif pozitsiyasini vizual tarzda tizimlashtirish imkonini beradi.

3. Kommunikativ-muhokama bosqichi

Ushbu bosqichda o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, asar mazmuni va undagi badiiy-estetik muammolar yuzasidan raqamli muhokama olib boradilar. Guruhlarga quyidagi yo'nalishlarda topshiriqlar berilishi mumkin:

1-guruh: "Asardagi inson va tabiat munosabati";

2-guruh: "Qahramonning ma'naviy tanlovi";

3-guruh: "Muallif pozitsiyasi";

4-guruh: "Asarning bugungi hayot bilan bog'liqligi".

Har bir guruh o'z nuqtayi nazarini asardan olingan dalillar bilan asoslab, natijalarni elektron taqdimot, konseptual xarita yoki qisqa videotalqin shaklida namoyish etishi mumkin. Ushbu bosqich o'quvchilarning fikr almashishi, turli talqinlarni qiyoslashi, o'z pozitsiyasini dalillar asosida himoya qilishi va boshqalarning qarashlariga munosabat bildirishiga imkon yaratadi. Natijada badiiy matn individual o'qish obyektidan jamoaviy tahlil va muloqot predmetiga aylanadi.

4. Ijodiy-raqamli va refleksiv bosqich

Darsning yakuniy bosqichida o'quvchi o'rganilgan asar yuzasidan mustaqil raqamli mahsulot yaratadi. Bunday mahsulot elektron portfolio, videotalqin, raqamli hikoya, elektron konseptual xarita, qahramon obraziga bag'ishlangan multimedia taqdimoti yoki asarning muayyan muammosini yorituvchi boshqa ijodiy ish shaklida tayyorlanishi mumkin.

Ijodiy mahsulot yaratish jarayonida o'quvchi asar mazmunini shunchaki takrorlamaydi, balki uni qayta tahlil qiladi, shaxsiy munosabatini ifodalaydi va o'z talqinini yangi shaklda namoyon etadi. Bosqich yakunida refleksiya tashkil etilib, o'quvchiga "Asar haqidagi qarashlarim qanday o'zgardi?", "Qaysi badiiy detal menga kuchli ta'sir ko'rsatdi?", "Asardagi muammoning bugungi hayot uchun ahamiyati nimada?" kabi savollar asosida o'z o'quv faoliyatini baholash imkoniyati beriladi.

Shunday qilib, taklif etilayotgan metodik ketma-ketlikda raqamli texnologiyalar badiiy asarni o'rganishning maqsadi emas, balki o'quvchining matnni chuqur anglash, tahlil qilish, muhokama etish, mustaqil talqin qilish va ijodiy mahsulot yaratish faoliyatini tashkil etuvchi pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Natijada o'quvchi tayyor ma'lumotni qabul qiluvchi passiv subyektdan badiiy matnni mustaqil tahlil qiluvchi, o'z munosabatini asoslovchi va yangi mazmun yaratuvchi faol ta'lim subyektiga aylanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shukur Xolmirzayev asarlarini o'qitish metodikasida eng muhim masalalardan biri badiiy matnning o'ziga xosligini saqlagan holda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanishdir. Raqamlashtirish badiiy asarni oddiy elektron materialga aylantirishni anglatmaydi. Aksincha, raqamli vositalar matnning badiiy-estetik imkoniyatlarini chuqurroq ochish, undagi obrazlar, badiiy detallar, ramziy ma'nolar va muallif pozitsiyasini yaxshiroq anglashga xizmat qilishi lozim.

Shukur Xolmirzayev ijodida tabiat tasviri muhim badiiy funksiyani bajaradi. Zamonaviy tadqiqotlarda ham yozuvchi asarlaridagi qishloq hayoti, Boysun muhiti, tabiat va inson munosabatlari alohida o'rganilgan. Shu sababli dars jarayonida o'quvchilarga tabiat tasvirini shunchaki o'qitish bilan cheklanmasdan, "Tabiat tasviri qahramon ruhiyatini ochishda qanday vazifa bajarmoqda?" kabi muammoli savollarni qo'yish maqsadga muvofiq. Bunda o'quvchi elektron konseptual xarita yordamida "Tabiat → kayfiyat → qahramon → konflikt → muallif g'oyasi" o'rtasidagi mazmuniy bog'lanishni shakllantiradi. Bunday usul o'quvchiga tabiat tasvirining asardagi badiiy funksiyasini anglash va matnni chuqur tahlil qilish imkonini beradi.

Adib ijodida inson ruhiyati va xarakterining murakkabligi ham muhim o'rin tutadi. Tadqiqotlarda uning obraz yaratish mahorati va psixologik tasvir imkoniyatlari alohida qayd etilgan. Shu sababli obrazlar tahlilini "Qahramon → tashqi xatti-harakat → ichki kechinma → muammo → tanlov → natija" elektron modeli asosida tashkil etish mumkin. Ushbu model asosida o'quvchi qahramonning xatti-harakatlari va ruhiy kechinmalarini tahlil qilib, har bir xulosasini matndan olingan dalillar bilan asoslaydi. Mazkur metodning asosiy afzalligi shundaki, o'quvchi o'z fikrini faqat "menimcha" tarzidagi subyektiv mulohaza bilan cheklab qo'ymaydi, balki o'z pozitsiyasini badiiy matndan olingan aniq dalillar asosida ifodalashga o'rganadi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanishning muhim metodik shartlari

Tadqiqot asosida Shukur Xolmirzayev asarlarini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning quyidagi metodik shartlari belgilandi.

Birinchi shart – badiiy matnning markaziy o'rinida bo'lishi. Raqamli texnologiya badiiy matnni almashtirmasligi, balki uni chuqurroq anglash va tahlil qilishga xizmat qilishi lozim. Ta'lim jarayonining asosiy manbai asarning o'zi bo'lib qolishi zarur.

Ikkinchi shart – texnologiyaning aniq pedagogik maqsadga xizmat qilishi. Har qanday raqamli vositadan foydalanish darsni o'z-o'zidan innovatsion qilmaydi. Tanlangan texnologiya muayyan didaktik vazifani bajarishi, ya'ni matnni anglash, obrazlarni tahlil qilish, muallif pozitsiyasini aniqlash, dalillarni tizimlashtirish yoki o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilishi kerak.

Uchinchi shart – o'quvchilarni mustaqil fikrlashga yo'naltirish. O'quvchiga tayyor tahlil yoki xulosalarni taqdim etish o'rniga, uni muammoli savollar, matndan dalillar topish, turli pozitsiyalarni qiyoslash va muammoli vaziyatlarni tahlil qilish orqali mustaqil xulosa chiqarishga yo'naltirish zarur.

To'rtinchi shart – raqamli va an'anaviy metodlarni uyg'unlashtirish. Kitob bilan ishlash, ovoz chiqarib va ifodali o'qish, suhbat, savol-javob, munozara kabi an'anaviy metodlarni raqamli texnologiyalar bilan maqsadli uyg'unlashtirish yuqori pedagogik samaradorlikka erishish imkonini beradi. Bunda raqamli vositalar an'anaviy adabiyot ta'limini inkor etmaydi, aksincha, uning metodik imkoniyatlarini kengaytiradi.

Beshinchi shart – raqamli va adabiy-estetik kompetensiyalarni parallel rivojlantirish. Raqamli vositalardan foydalanish jarayonida o'quvchining faqat texnologik ko'nikmalarini rivojlantirish bilan cheklanib qolmasdan, badiiy matnni anglash, tahlil qilish, talqin etish, baholash va unga ijodiy munosabat bildirish kompetensiyalarini ham rivojlantirish zarur. Shu tariqa raqamli kompetensiya adabiy-estetik kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qiluvchi vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqotning ilmiy-metodik ahamiyati shundan iboratki, Shukur Xolmirzayev asarlarini o'rganish jarayonida raqamli texnologiyalarni alohida texnik vositalar majmui sifatida emas, balki badiiy matnni anglash, tahlil qilish, talqin etish va ijodiy qayta yaratishga xizmat qiluvchi yaxlit metodik tizim sifatida qo'llash konsepsiyasi taklif etildi. Mazkur yondashuvda badiiy matn ta'lim jarayonining markazida saqlanib qoladi, raqamli texnologiyalar esa o'quvchining matn bilan faol, mustaqil, tahliliy va ijodiy ishlash imkoniyatlarini kengaytiruvchi pedagogik vosita vazifasini bajaradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan zamonaviy ta'lim sharoitida adabiyot o'qitish metodikasini takomillashtirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Shukur Xolmirzayev ijodini o'rganish ushbu jarayonni samarali tashkil etish uchun keng metodik imkoniyatlarni taqdim etadi. Chunki adib asarlarida inson ruhiyati, milliy xarakter, tabiat va inson munosabati, ma'naviy-axloqiy masalalar, qishloq hayoti hamda ijtimoiy muammolar kabi o'quvchilarning mustaqil, tahliliy va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim mavzular o'ziga xos badiiy talqinda yoritilgan.

Tadqiqot natijasida Shukur Xolmirzayev asarlarini o'rgatishga mo'ljallangan "Raqamli faollashtirish → anglash → tahlil → muhokama → talqin → ijodiy mahsulot → refleksiya" metodik modeli taklif etildi. Mazkur model badiiy matnni o'rganish jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish, o'quvchini matn mazmunini anglashdan uning badiiy-estetik xususiyatlarini tahlil qilish, muhokama etish, mustaqil talqin qilish va ijodiy mahsulot yaratish bosqichiga olib chiqishga yo'naltirilgan.

Taklif etilgan yondashuvda raqamli texnologiyalar badiiy matnni almashtiruvchi vosita sifatida emas, balki uning mazmuni va badiiy xususiyatlarini chuqurroq anglashga xizmat qiluvchi metodik vosita sifatida qo'llaniladi. Shu jihatdan elektron konseptual xaritalar, interaktiv taqdimotlar, audio va videomateriallar, virtual munozaralar, raqamli klasterlar, onlayn topshiriqlar hamda elektron portfoliodan pedagogik maqsadga muvofiq foydalanish o'quvchilarning matn bilan mustaqil va faol ishlash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shunday qilib, raqamli texnologiyalardan maqsadli va pedagogik jihatdan asoslangan holda foydalanish Shukur Xolmirzayev asarlarini o'qitish samaradorligini oshirish, o'quvchilarning adabiy-estetik kompetensiyasi, tanqidiy va ijodiy fikrlashi, mustaqil ta'lim olish va axborot bilan ishlash ko'nikmalari hamda raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunda an'anaviy adabiyot ta'limi metodlarini raqamli vositalar bilan uyg'unlashtirish, badiiy matnning ta'lim jarayonidagi markaziy o'rnini saqlash va o'quvchini tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki matnni mustaqil anglaydigan, tahlil qiladigan, baholaydigan hamda ijodiy talqin etadigan faol ta'lim subyekti sifatida shakllantirish muhim metodik shart hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- Xolmirzayev Sh. Tanlangan asarlar. 1-jild. – Toshkent, 1983.
1. Xolmirzayev Sh. O'n sakkizga kirmagan kim bor. – Toshkent, 2013.
 2. Xolmirzayev Sh. Arosat. – Toshkent.
 3. Normatov U. Ijod sehri. – Toshkent: Sharq, 2007.
 4. Yo'ldoshev Q. Adabiyot o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari. – Toshkent.
 5. Hamidova M.O. XX asr oxiri – XXI asr boshlarida Shukur Xolmirzayev nasrining janr qamrovi.
 6. Qayumova L. Shukur Xolmirzayevning "Dinozavr" romanida badiiy tasvir va mahorat.
 7. Hamroyev I.A. Shukur Xolmirzayev hikoyalarida bola obrazi talqini.
 8. Sattorova S.S. Shukur Xolmirzayev ijodi va asarlarining dunyo miqyosida o'rganilishi va tadqiq qilinishi.
 9. Shukur Xolmirzayev ijodining o'zbek adabiyotidagi o'rni va ijodiy merosi // Ta'lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali. – 2026.
 10. Shukur Xolmirzayev hayoti va ijodi // Journal of Universal Science Research. – 2026.
 11. Shukur Xolmirzayev asarlarida qishloq hayotining tasviri // SYNAPSES: Insights Across the Disciplines. – 2026.
 12. Shukur Xolmirzayev ijodining bugungi kundagi ahamiyati // Global Sciences Jurnal. – 2026.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.